

Згідно наявних даних досліджень Property Rights Alliance показник індексу прав власності в Україні так званий Міжнародний індекс прав власності (IPRI) є надто низьким у порівнянні із країнами ЄС.

Зроблено висновок проте що проблема захисту прав інтелектуальної власності є міжнародною, а тому світова спільнота зосереджує свої зусилля та здійснює активну політику щодо забезпечення належного рівня захисту інтелектуальних прав людини, через створення ефективного правового механізму захисту прав інтелектуальної власності. Світовий досвід виступає важливим позитивним інструментом, здійснюючи його аналіз можна знайти необхідні ключові шляхи для реформування законодавства в сфері інтелектуальної власності в Україні.

Ключові слова: *інтелектуальна власність, правові аспекти, світовий досвід, авторське право, захист прав інтелектуальної власності.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В часи бурхливого розвитку інформаційно–телекомунікаційних технологій та загального тяжіння до наукового-технічного прогресу набуває все більшої гостроти питання розвитку сфері інтелектуальної власності особи. Все, що є результатом творчої, наукової, розумової діяльності людини стає продуктом інтелектуальної власності, адже розумова діяльність – це також праця, яка вимагає затрат різних ресурсів, в тому числі, розумових, часових, подекуди матеріальних. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання захисту прав інтелектуальної власності, адже науково-технічний прогрес сприяє не лише розвитку інтелектуальних правовідносин, але й надає практично необмежені можливості для правопорушників, особливо в цифровому середовищі.

Варто відзначити, що на сьогоднішній день, в Україні не існує дієвого механізму відповідальності (захисту) прав інтелектуальної власності. На жаль, наша держава не створила досі таких умов для суб'єктів прав інтелектуальної власності, за яких вони б могли

бути впевнені у захищеності та непорушності результатів своєї розумової діяльності. Так, для України надважливим є адаптація до європейського механізму захисту прав інтелектуальної власності, імплементація європейського законодавства, запозичення досвіду провідних світових країн, яке вже утвердили надійний механізм захисту прав інтелектуальної власності. З огляду на це видається актуальним дослідження світового досвіду захисту прав інтелектуальної власності та його порівняння з Україною, а також, аналіз проблемних питань національної системи захисту прав інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальним дослідженням проблем щодо організації правової відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності займалося чимало вітчизняних дослідників, серед них: Г. Андрощук, А. Арзуманян, І. Венедіктова, О. Герасимчук, А. Кирилюк, А. Коваль, С. Коновалов, В. Луць, М. Мельник, І. Невінчаний, В. Остапчук, О. Підпригора, А. Перепеченов, О. Ришкова, Д. Слободянюк, А. Шульга, М. Цветкова, Г. Щербачева та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати наявний досвід зарубіжних країн та України у сфері забезпечення правового регулювання (захисту) прав у сфері інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства проблеми захисту прав інтелектуальної власності набувають все більшого значення, як в Україні так і всьому світі. Цю епоху ще називають «інформаційним суспільством», а ми є свідками інтенсивного розвитку інтелектуальної творчої діяльності людини. В зв'язку з цим виникають глобальні проблеми котрі потребують вирішення за допомогою додержання балансу між задоволенням потреб суспільства та охороною індивідуальних прав.

Авторське право являється одним із важливих інститутів права інтелектуальної власності, який регулює суспільні відносини, пов'язані зі створенням творів науки, літератури і мистецтва, розпорядженням винятковим правами на ці твори, а також захистом

виняткових і інших прав автора і його правонаступників і інших правовласників.

В наш час правове регулювання авторських прав і їх захист достатньо розвинений, але так нажаль було не завжди.

Історичним підґрунтям формування монопольних прав на поширення творчих доробків виникли ще вкінці XV ст. в Європі. Зародком стало видатне відкриття Іоганном Гуттенбергом методу друкування книг на друкарських станках. Однак згодом виникло зіткнення інтересів книговидавців, котрі намагалися друкувати одні й тіж самі відомі твори. Вони вкладали кошти на придбання друкарських станків, проте були не в змозі швиденько відшкодувати ці витрати за допомогою проданих книг бо ставали на заваді конкуренція зі сторони інших книговидавців.

В результаті королівськими законами почали вводитися «привілеї» вони надавали деяким книговидавцям монопольне право на друк творів, а іншим було заборонено друкувати цей твір.

Науковці стверджують, що саме королівські привілеї були попередниками сучасного авторського права. За таких обставин автор мав право продати свою згоду разом із твором книговидавцю.

До того ж найпершим авторським законом, який захищав права самого автора, вважається Статут королеви Анни, прийнятий в Англії у 1709 р., за ним автор отримав монопольне право видавати та перевидавати свій твір протягом 14 років – таким був строк правової охорони [10].

З кожним новим століттям людство усвідомлює важливість та необхідність формування ефективної правової охорони інтелектуальної власності. Статтею 54 Конституції України гарантується кожному волю творчості та передбачає охорону інтелектуальної власності законом [18].

По перше слід зазначити, що на законодавчому рівні в Україні відсутнє визначення поняття авторського права. Однак є визначення авторського права у роз'ясненнях Міжнародного бюро ВОІВ.

Згідно з ним авторське право – це виключне право автора твору, яке надане йому законом зазначити себе творцем даного твору, відновлювати його, поширювати його серед народу різними

методами і засобами, а також надавати дозвіл іншим особам використовувати, цитувати твір [7].

Варто зазначити, що інтелектуальну власність поділяють на «авторське право і суміжні права» та «патентне право» (право промислової власності), спільною істотною ознакою яких є те, що об'єктами авторських прав та прав промислової власності виступають саме результати творчої діяльності людини

В об'єктивному сенсі являє собою сукупність, тобто систему цивільно - правових норм, котрі охороняють відносини у галузі створення, використання і захисту творів науки, літератури, а також мистецтва від незаконного використання порушення та інших прав автора.

У суб'єктивному сенсі – це виняткове і абсолютне право, котре дозволяє автору або іншому правовласнику не тільки використовувати твір, а й розпоряджатися виключним правом, вживати заходів щодо його захисту.

Науковці мають різні думки щодо визначення юридичної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності.

До прикладу, науковець К. Вінаєва сформулював дане визначення як добровільну структуру реалізації юридичної відповідальності, котра являється зобов'язанням суб'єкта діяти згідно до вимог правових норм [32].

А. Шабалін стверджує, що юридична відповідальність ґрунтується в обов'язку суб'єкта переносити заходи державного примусового впливу за вчинене правопорушення [4, с.46] .

Популярною є думка О. Бутнік-Сіверського, який вказує, що юридична відповідальність являється правовою нормою, а її підставою виникнення є зобов'язання [17].

Отже, юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності це визначений законами світу та вид примусового визнання особою завданої шкоди особистого, майнового характеру за скоєне кримінальне правопорушення у галузі інтелектуальної власності.

Потрібно зазначити, що в даний час термін «інтелектуальна власність» широко використовується в законодавстві багатьох країн світу і в міжнародних юридичних угодах. З точки зору того

факту, що термін «інтелектуальна власність» склався історично, він умовний і має лише термінологічну схожість з правами власності в їх традиційному розумінні. Цей термін використовується для позначення ряду особистих і виключних майнових прав на наслідки інтелектуальної діяльності.

Досліджуючи досвід зарубіжних країн у сфері захисту прав інтелектуальної власності, перш за все, слід зазначити, що проблема захисту прав інтелектуальної власності є транскордонною. Так, захист результатів інтелектуальної діяльності людини є одним із основних стратегічних завдань світової спільноти в цілому та кожної демократичної, правової, соціальної країни зокрема. На міжнародному рівні, з метою консолідації зусиль щодо захисту прав інтелектуальної власності реалізує свою діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Робота цієї організації виходить із Стратегічної мети VI, яка була визначена під час прийняття Порядку денного в галузі розвитку. Згідно Стратегічної мети забезпечення поваги до інтелектуальної власності на стійкій основі являє собою широку концепцію, у рамках якої охорона і захист прав інтелектуальної власності мають здійснюватися з урахуванням інтересів соціально-економічного розвитку та захисту споживачів.

Важливо наголосити на діяльності Консультативного комітету із захисту прав, заснованого Генеральною асамблеєю Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Ця інституція уповноважена надавати технічну допомогу та здійснювати координацію в галузі захисту прав інтелектуальної власності, зокрема, координацію діяльності з державними та приватними організаціями з метою боротьби з контрафакцією та піратством, здійснення просвіти громадськості, обміну інформацією, проведення навчальних програм у сфері захисту прав інтелектуальної власності [11].

Україна, як держава-засновник ООН, стала членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності у 1970 році, наразі співробітництво з Всесвітньої організації інтелектуальної власності розвивається і розширюється. Україна бере активну участь у засіданнях всіх керівних органів ВОІВ, а також у діяльності її профільних Комітетів.

Наступним важливим аспектом захисту прав інтелектуальної діяльності на міжнародному рівні є політика ЄС у досліджуваній сфері. Для України, як для держави, що оголосила курс на європейську інтеграцію, одним із пріоритетних напрямків діяльності є адаптація до європейської правової системи, гармонізація національного законодавства та практики його застосування з європейськими стандартами. Так, ЄС здійснює активну політику щодо захисту прав інтелектуальної власності. Хартією основних прав Європейського союзу проголошено захист прав інтелектуальної власності невід'ємним правом людини.

У Європі поняття інтелектуальної власності з'явилося у правовому полі лише наприкінці XIX ст., коли було прийнято Паризьку конвенцію щодо охорони промислової власності (1883 р.), Бернську конвенцію з охорони літературних і художніх творів (1886 р.) та Мадридську угоду про міжнародну реєстрацію знаків (1891 р.). Ці документи стали фундаментальними для правового регулювання питань інтелектуальної власності. Варто наголосити, що Україна ратифікувала вказані акти, а отже, визнала їх вищу юридичну силу.

У науковій доктрині стверджується про наявність двох основних напрямків європейської політики у сфері інтелектуальної власності: внутрішній та зовнішній. Так, внутрішній вектор передбачає створення єдиної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності у межах ЄС. Цей напрямок переслідує мету формування єдиного ринку, розвитку економіки, оптимізації конкурентного середовища. Створення єдиної європейської системи охорони об'єктів права інтелектуальної власності дає змогу підвищити конкурентоспроможність і привабливість європейської економіки у світі, забезпечує безпеку і захист творчої діяльності громадян на теренах усього Євросоюзу, дає поштовх розвитку інноваційної діяльності та створює привабливий клімат для інвестування в Європу.

Зовнішній вектор передбачає стимулювання до створення ефективних систем захисту прав інтелектуальної власності на міжнародному рівні, в тому числі, іншими країнами, що не є членами ЄС з метою забезпеченням європейським компаніям охорони

їх інновацій за кордоном, боротьби з імпортом не ліцензованої, контрафактної продукції, залучення інвестицій та оптимізації розвитку світової економіки в цілому [16].

Слушна думка О. Бояр яка відзначає, що відносно першого напряму, охорона прав інтелектуальної власності у ЄС все більше набуває рис єдиної сформованої системи, для якої характерні наявність координаційних структур, впорядкованих елементів системи у вигляді чітко визначених об'єктів та суб'єктів, домінування внутрішніх взаємозв'язків над зовнішніми (формування єдиного внутрішнього ринку та єдиної політики ЄС) тощо. Правову основу єдиної внутрішньої і зовнішньої політики ЄС, в тому числі і у сфері інтелектуальної власності, складають договори, підписані країнами-членами Співтовариства на протязі майже п'ятдесятирічної історії його розвитку [1, с. 277].

Модель права Євросоюзу має дворівневу систему:

- загальноєвропейські правові документи (директиви);
- національні правові документи.

Базовою тенденцією є те, що національні правові документи поступово адаптуються до загальноєвропейського права. Саме такий підхід сприяє розбудові єдиного європейського законодавства, яке поступово починає превалювати над правом держав-членів ЄС.

Одним із важливих документів Євросоюзу у сфері охорони та захисту права інтелектуальної власності стала Директива ЄС «Про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав у інформаційному суспільстві» від 22.05.2001 р. № 2001/29/ЄС. Іншим базовим загальноєвропейським документом є Директива ЄС/2004/48 про забезпечення прав на інтелектуальну власність [3]. Основним завданням останньої є забезпечення в рамках права Європейського Союзу ефективного захисту прав творців, учасників правовідносин у сфері права інтелектуальної власності. Значний розвиток цифрових технологій у ЄС зумовив необхідність удосконалення правової процедури охорони та захисту прав авторів на єдиному європейському цифровому ринку. На сьогодні цифровий продукт є доволі прибутковим. Європейськими органами була розроблена Директива про авторське право на єдиному цифровому

ринку Європейського Союзу. Цей документ спрямований на вдосконалення прав авторів у цифровому європейському середовищі. Так, у вищевказаній директиві закріплено права авторів на отримання плати від агрегаторів, онлайн-платформ за використання авторських матеріалів (контенту). Невеликі платформи, сервіси, а також загальновідомі некомерційні платформи, наприклад, Wikipedia, звільняються від такої плати. Запроваджується видача колективних ліцензій, оформлення права на фільм, музичний твір безпосередньо на платформі.

Відповідальними за формування та реалізацію політики у сфері захисту прав інтелектуальної власності є провідні інституції ЄС: Європейський парламент, Рада Міністрів ЄС, Європейська Комісія та Європейський суд. Функції Комісії полягають у підготовці та впровадженні в дію усієї нормативно-правової процедурної документації (вторинне законодавство) щодо охорони прав інтелектуальної власності з метою створення сприятливих умов для розвитку єдиного ринку ЄС. Безпосередньо ці функції виконує Головне управління Європейської Комісії з питань внутрішнього ринку, очолюване Комісаром. На основі підготовлених Комісією рекомендацій та власної ініціативи Європарламент та Рада ухвалюють рішення у формі Директив, Регуляцій, Інструкцій тощо; ратифікують міжнародні договори. Європейський Суд вирішує спірні питання, що можуть виникати в процесі прийняття рішень, та виступає вищою інстанцією у процесі врегулювання правовідносин між суб'єктами права. Крім того, існують такі спеціалізовані організації як Європейська патентна організація та Управління гармонізації внутрішнього ринку. Європейська патентна організація є незалежною від ЄС та інших регіональних і міжнародних структур. Вона забезпечує заявнику видачу єдиного патенту на винахід (європейський патент), за яким його права охороняються в одній, кількох або усіх країнах-учасницях Європейської патентної конвенції відповідно до вказаного у заявці переліку [1, с. 278].

Важливе місце у системі правового захисту інтелектуальної власності в ЄС належить Європейському суду, який був заснований

відповідно до Угоди про Європейське об'єднання вугілля та сталі у 1952 році. У складі Суду ЄС діють три установи: сам Суд Європейського Союзу, Суд першої інстанції, Трибунал з питань публічної служби. Рішення Суду ЄС мають важливе значення для наближення національного законодавства до стандартів правового захисту інтелектуальної власності у Євросоюзі [4, с. 50].

Досліджуючи взаємовідносини України та ЄС у сфері захисту прав інтелектуальної власності зазначимо, що діалог між ними полягає у проведенні спільних засідань, де розглядаються питання захисту прав інтелектуальної власності, боротьби з порушеннями, примусового ліцензування тощо, організації спільних зустрічей на рівні експертів.

Для забезпечення прав правовласників на справедливий винагороду та прозору діяльність організацій колективного управління відповідно до міжнародних стандартів (Директива Європейського Парламенту та Ради 2014/26/ЄС про колективне управління авторським правом і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори для он-лайн використання на внутрішньому ринку) у липні 2018 року набрав чинності Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав». У частині інституційного забезпечення системи правової охорони інтелектуальної власності в травні 2018 року утворено державну організацію «Національний офіс інтелектуальної власності».

Серед здобутків України у частині адаптації до європейських стандартів, безумовно, чільне місце належить факту підписання Угоди про асоціацію з ЄС [8]. Глава 9 Угоди присвячена регулюванню права інтелектуальної власності. Метою положень даного документу є спрощення створення і комерційного використання інноваційних продуктів та продуктів творчої діяльності на території Сторін та досягнення належного та ефективного рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності.

Також Україна бере участь в роботі Всесвітньої організації інтелектуальної власності, а також, здійснює активне

співробітництво з Європейським союзом. Згідно взятих на себе зобов'язань в межах Угоди про асоціацію з ЄС наша держава імплементує європейське законодавство, гармонізує національну правову систему із системою ЄС. На цьому шляху Україна має певні здобутки, проте, наразі ще рано говорити про налагодження належної системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Існують певні недоліки законодавства, колізії та прогалини. Тому основним завданням для нашої держави є подальша адаптація до європейського досвіду, врахування здобутків провідних країн світу у сфері захисту прав інтелектуальної власності, удосконалення існуючої системи захисту.

Сторони домовились обмінюватись думками та інформацією щодо своєї національної та міжнародної практики і політики стосовно передачі технологій. Зокрема, це включає заходи щодо спрощення інформаційних потоків, ділового партнерства, ліцензійних та субпідрядних угод на добровільній основі. Особливу увагу необхідно звертати на умови, необхідні для створення належного сприятливого середовища для передачі технологій у приймаючих державах, зокрема на такі питання, як відповідна законодавча база і розвиток людського капіталу.

На виконання взятих на себе зобов'язань Україна здійснює активну нормотворчу політику у сфері інтелектуальної власності. Прийнятий Закон «Про внесення змін до статті 5 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» № 2514-VIII від 04.09.2018 [5], щодо удосконалення процесу видачі контрольних марок, самостійного здійснення власниками своїх прав на об'єкти авторського права і суміжних прав контролю за видачею контрольних марок.

Постанова КМУ від 31.10.2018 № 912 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері інтелектуальної власності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством економічного розвитку і торгівлі України» [6] вводить в практичну площину

реалізацію положень законів «Про авторське право і суміжні права», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» та «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування».

З метою спрощення умов отримання і захисту права власності на компонування мікросхем як для великих компаній, так і для простих громадян прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно вдосконалення охорони прав на компонування напівпровідникових виробів» № 111-IX від 19.09.2019 року. [7].

Для забезпечення виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції в частині узгодження вимог чинного законодавства України щодо охорони прав на географічні зазначення із правом Європейського Союзу прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень» № 123-IX від 20.09.2019 [8].

21 липня 2020 року ВРУ прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями» [9], який передбачає зміни щодо торговельних марок, а саме: доповнення переліку об'єктів торговельної марки такими позначеннями як форма товарів та їх пакування; уточнення підстав для відмови в наданні правової охорони позначенню; можливість реєстрації колективної торговельної марки; уточнення порядку надання правової охорони за міжнародною реєстрацією; закріплення п'ятирічного строку невикористання торговельної марки як підстави для дострокового припинення дії свідоцтва на торговельну марку; посилення санкцій за порушення прав на торговельні марки, зокрема, застосування разового грошового стягнення за рішенням суду (від 10 до 50 тис. мінімальних заробітних плат) замість відшкодування збитків за неправомірне використання торговельної марки.

Щодо промислових зразків: додатковий критерій охороноздатності - індивідуальний характер; зміну виду охоронного документа з патенту на свідоцтво; збільшення строку чинності прав на промисловий зразок з 15 років до не більше 25 років; уточнення умов надання правової охорони промисловому зразку; правову охорону незареєстрованих промислових зразків за умови їх доведення до загального відома на території України; посилення санкцій за порушення прав на промисловий зразок, зокрема, застосування разового грошового стягнення за рішенням суду (від 10 до 50 тис. мінімальних заробітних плат) замість відшкодування збитків за неправомірне використання промислового зразка; адміністративний спосіб боротьби з патентними зловживаннями («патентним тролінгом») шляхом визнання недійсними свідоцтва на промислові зразки в Апеляційній палаті.

Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства» встановлює такі нововведення: щодо винаходів та корисних моделей: зміни в переліку об'єктів, на які поширюється правова охорона: об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо), процес (спосіб), а об'єктом корисної моделі – лише пристрій або процес (спосіб); розширений перелік об'єктів, на які не поширюється правова охорона; перелік об'єктів, які можуть бути визнані такими, що явно впливають із рівня техніки, а тому не мають винахідницького рівня, наприклад, нові форми відомого з рівня техніки лікарського засобу, якщо вони істотно не відрізняються за ефективністю; можливість подання будь-якою особою мотивованого заперечення проти заявки протягом шести місяців від дати публікації відомостей про заявку на винахід; уточнення порядку надання додаткової охорони прав на винаходи (об'єктом якого є активний фармацевтичний інгредієнт лікарського засобу, процес застосування лікарського засобу тощо); розширення переліку прав та обов'язків суб'єктів прав на винаходи (корисні моделі); можливість визнання прав на винахід і корисну модель недійсними в адміністративному порядку [10].

Україна бере участь в роботі Всесвітньої організації інтелектуальної власності, а також, здійснює активне співробітництво з Європейським союзом. Згідно взятих на себе зобов'язань в межах Угоди про асоціацію з ЄС наша держава імплементує європейське законодавство, гармонізує національну правову систему із системою ЄС. На цьому шляху Україна має певні здобутки, проте, наразі ще рано говорити про налагодження належної системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Існують певні недоліки законодавства, колізії та прогалини. Тому основним завданням для нашої держави є подальша адаптація до європейського досвіду, врахування здобутків провідних країн світу у сфері захисту прав інтелектуальної власності, удосконалення існуючої системи захисту.

На нашу думку, варто підкреслити, що прийняття цих законів має важливе стратегічне значення для удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Так, всі ці акти прийняті з метою наближення національного законодавства до європейського та на виконання вимог Угоди про асоціацію з ЄС, що має сприяти покращенню інвестиційного клімату в країні та розвитку економіки в цілому.

В цілому аналізуючи рівень захисту прав інтелектуальної власності в Україні, слід зазначити, попри ті зрушення про які ми вели мову вище що способи захисту прав інтелектуальної власності в нашій державі фактично не є достатньо дієвими та ефективними. Такі висновки доцільно зробити з огляду на показник індексу прав власності в Україні. Міжнародний індекс прав власності (IPRI) – це єдиний у світі індекс, повністю присвячений вимірюванню прав інтелектуальної та фізичної власності, котрий відображає результати досліджень Property Rights Alliance в сферах правового та політичного середовища, права фізичної власності та права інтелектуальної власності. Індекс прав власності демонструє, зокрема, рівень захисту прав інтелектуальної власності в країні. Порівнюючи індекс України та провідних європейських держав за даними станом на 2019 рік (Рис. 1.), слід зазначити, що індекс

нашої країни є нижчим, порівняно з Фінляндією, Німеччиною та Польшею (Рис. 2).

Рис. 1. Індекс прав власності в Україні та розвинених європейських країнах

Джерело: [29]

Досліджуючи динаміку України за показником індексу прав власності, слід констатувати, що протягом 2018-2019 років індекс дещо зрушився з місця та підвищився, проте рух цього показника є достатньо повільним (Рис. 1.2.).

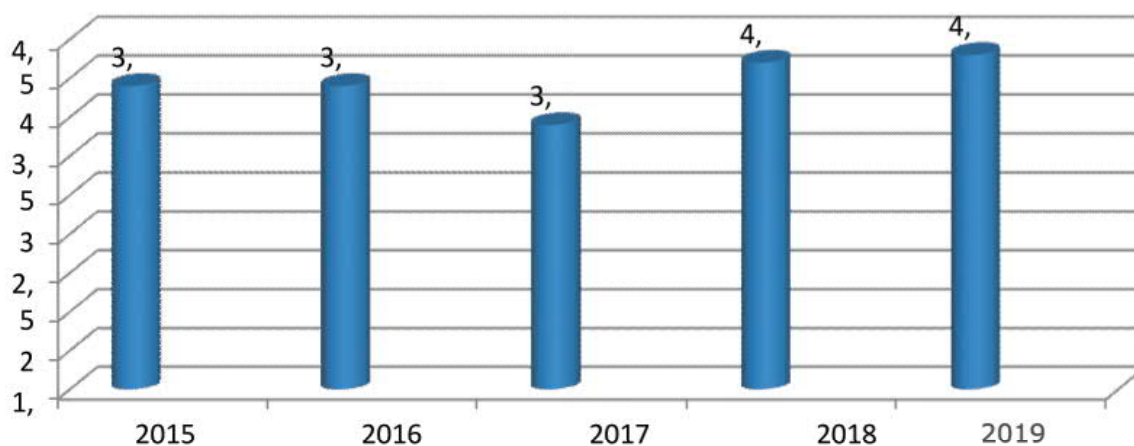

Рис. 2. Динаміка індексу прав власності в Україні протягом 2015-2019 років

Джерело: [30]

До того ж, згідно річної доповіді Єврокомісії щодо захисту та забезпечення прав інтелектуальної власності у третіх країнах Індія, Індонезія, Туреччина і Україна залишаються країнами 2-го пріоритету. У цих країнах виявили серйозні системні проблеми у сфері захисту та дотримання прав інтелектуальної власності, що спричиняє суттєву шкоду для бізнесу Євросоюзу. У порівнянні з попередньою доповіддю, ці країни не мали прогресу, або продемонстрували лише обмежений прогрес у вирішенні цих занепокоєнь [31].

Попри активну політику щодо впровадження європейських стандартів в Україні, все ж наявні певні недоліки у національному законодавстві, що призводять до виникнення колізій та прийняття відмінних судових рішень з однотипних питань. Згідно з положеннями ст. 238 Угоди про асоціацію (у якій відображені ч. 3 ст. 8 Директиви 2001/29/ЄС та ст. 11 Директиви 2004/48/ЄС судові органи можуть видати проти порушника судову заборону (англ. injunction), спрямовану на заборону продовження порушення, а також проти посередників, чії послуги використовуються третьою особою з метою порушення права інтелектуальної власності. В українському законодавстві не передбачено норму, яка б надавала право встановити судову заборону до постачальника інтернет-послуг (провайдера). Практика імплементації та застосування норм зазначеної статті наявна в Сполученому Королівстві, Австрії, Бельгії, Данії, Нідерландах, Італії, Німеччині. Провайдер доступу є неодмінним суб'єктом правовідносин у будь-якій неправомірній передачі творучерез Інтернет між одним зі своїх клієнтів і третьою особою, оскільки при наданні доступу до мережі утворюється можливість доступу до твору.

Аналізуючи іноземний досвід захисту права інтелектуальної власності зупинимось на прикладі провідних європейських країн, зокрема, Німеччині та Франції. Провідну роль у розробці урядової політики в Німеччині грає Міністерство досліджень і технологій. У Німеччині встановлено наступний порядок регулювання використання результатів досліджень і розробок, отриманих на бюджетні кошти:

- Модель економії урядових коштів, відповідно до якої дохід, що отримується від використання науково-технічних результатів, віднімається з основного обсягу фінансування інституту (застосовується до інституцій, що займаються фундаментальними дослідженнями).

- Університетська модель, що використовується стосовно результатів, отриманих в процесі проведення субсидованих досліджень і розробок. Відповідно до цієї моделі розробник зобов'язаний одержати дозвіл Міністерства досліджень і технологій на передачу виключного права на використання отриманих результатів третім особам.

- Модель національних дослідницьких центрів, відповідно до якої одержувач коштів не зобов'язаний мати дозвіл на передачу виключних прав третім особам, але зобов'язаний щорічно повідомляти Міністерство досліджень і технологій про свою діяльність з передачі результатів досліджень; Міністерство досліджень і технологій отримує не більше третьої частини прибутку; частина фінансових коштів, що виділяються на проведення досліджень, може витратитися на діяльність з передачі прав.

- Модель дослідницьких центрів, відповідно до якої доходи від використання результатів досліджень і розробок йдуть на фінансування діяльності центрів і лише відсутня частина фінансується державою.

- Сучасна науково-технічна модель, що об'єднує університетську і промислову моделі і спрямована на стимулювання досліджень і розробок [4, с. 201].

Таким чином, на основі вище зазначених положень, слід констатувати, що досвід Німеччини демонструє ситуацію, за якої велика частина доходів, отриманих від використання об'єктів права інтелектуальної власності, що створюються на бюджетні кошти, належить саме державі.

На нашу думку, досвід Німеччини є, дійсно, ефективним та вартим уваги, адже, в країні діє механізм, за якого спостерігається взаємодія між державою та носіями прав інтелектуальної власності,

які заохочуються до співпраці шляхом надання фінансування та підтримки з боку самої країни. Таким чином виходить, ефективний результат, за якого країна має новітні об'єкти права інтелектуальної власності та отримує дохід в результаті їх створення, а сам автор чи винахідник бачить сенс у нових розробках, адже отримує фінансові заохочення та, безумовно, забезпечення непорушності майнових та немайнових прав інтелектуальної власності.

Французьке законодавство у сфері інтелектуальної власності є одним з найбільш розвинених у світі. Під інтелектуальною власністю розуміється сукупність закріплених законом прав на творіння в промисловій, науковій, літературній і художній областях.

Потреба в державній охороні інтелектуальної власності обумовлена наступними причинами: по-перше, необхідністю врегулювати баланс інтересів між правами творців на їхні твори, винаходи і т.п. правом суспільства на доступ до цих творінь; по-друге, держава заохочує творчість і прагне сприяти вільній та ефективній торгівлі. Творіння людського розуму, на відміну від матеріальних об'єктів, не можуть бути огорожені від використання третіми особами в силу того факту, що хтось володіє ними після того, як інтелектуальний продукт став надбанням суспільства, автор більше не в змозі здійснювати контроль над використанням об'єкта інтелектуальної власності. Ця обставина є головним правовстановлюючим принципом законодавства у сфері інтелектуальної власності з охорони прав автора у Франції.

Так ст. 1 французького патентного закону (1791) говорить: «Будь-яке відкриття або новий винахід в будь-якому виді виробництва є власністю його автора; внаслідок чого закон повинен гарантувати йому всебічне і повне користування ним відповідно до умов і на строки, які будуть встановлені далі». Уряд Франції проводить державну технологічну політику, яка в значній мірі здійснюється через спеціальне агентство - Анвар. За своїм становищем Анвар - урядове (державне) агентство з промислово-комерційним статусом. Це означає, що агентство працює як незалежний концерн, але його місія визначається урядом Франції. Основне завдання агентства – сприяння новаторству і технологічному прогресу у Франції. У

сфері діяльності агентства знаходиться використання державних наукових розробок на ліцензійній основі, а також допомогу приватним компаніям [4, с. 204].

Таким чином, можна констатувати, що французька система захисту прав на інтелектуальну власність спирається на добре організовану систему реалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

Зупинимось на характеристиці досвіду США, які є на сьогодні головним ідеологом та реалізатором глобалізаційного процесу. Це призвело до прийняття ними на себе ролі ініціатора уніфікації законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності, покликаного захищати права американського виробника, насамперед у сфері високих технологій. Міжнародний Альянс інтелектуальної власності оцінює інтелектуальну власність як найприбутковіший сектор американської економіки. У 2013 р. додана вартість основних галузей авторського права до ВВП США сягнула понад 1,1 трильйона дол. (1,126.59 млрд дол.), що становить 6,71 % вартості всієї економіки США. Сумарні галузі авторського права дали працевлаштування понад 11,2 млн працівникам у 2013 р., що становить 8,26 % усієї зайнятості США [1]. Тому, як зазначає В. Потехіна, піратство на ринку інтелектуальної власності позначається на економіці США втратою сотень тисяч робочих місць та зниженням доходів від податків до бюджету. Передусім, Сполучені Штати розцінюють недостатній рівень охорони прав інтелектуальної власності як перешкоду для США у розвитку економічних відносин.

США добре розробили закони та процедури захисту та захисту прав інтелектуальної власності. Нещодавня розробка - це набрання чинності Законом про захист комерційної таємниці 2016 року (DTSA), який передбачає нову федеральну цивільну справу щодо привласнення комерційної таємниці. Цей закон доповнює федеральний кримінальний закон і законодавство штату проти крадіжки комерційної таємниці.

В США у ході розгляду цивільних справ, пов'язаних із виробництвом контрафактних або піратських товарів, як правило

вноситься рішення про знищення вилучених товарів, а також обладнання й матеріалів, що використовувалися для виробництва таких товарів. Завдяки оперативності захисту порушених прав та широкому спектру наявних засобів захисту цих прав багато позовів про примусове забезпечення дотримання вимог законодавства вирішується в США в порядку цивільного судочинства.

За законами Сполучених Штатів Америки за контрафакцію та піратство встановлене суворе покарання. Зокрема, згідно із законодавством США за несанкціоноване відтворення творів у цифровому форматі (наприклад, продуктів програмного забезпечення) та їх піратське поширення (наприклад, через світову мережу «Інтернет») настає кримінальна відповідальність без необхідності доведення отримання правопорушником комерційної вигоди. Граничні суми, які дозволяють порушити кримінальну справу за піратство, за законами США є невисокими та визначаються на основі роздрібною ціни піратської продукції. Порушення прав на комерційну таємницю як правило розглядаються як особлива категорія порушень прав інтелектуальної власності тому, що найчастіше вони є результатом корпоративного шпигунства, порушення угод про конфіденційність або результатом злочинної домовленості осіб [16].

У США також може бути заборонено на митному кордоні ввезення товарів, що вироблені з порушенням прав інтелектуальної власності, (але які не підпадають під визначення піратських або контрафактних товарів). Митна служба США має у своєму розпорядженні широкі повноваження щодорозслідування випадків протизаконного імпорту та арешту незаконновиготовлених товарів на митному кордоні, включаючи право діяти в порядку «*ex officio*» («за посадою»), тобто без подання з боку власника прав інтелектуальної власності офіційного клопотання про вжиття заходів.

В США існує патентний захист комп'ютерних програм, хоча він є відносно новим у законодавстві цієї держави. Розробники комп'ютерних програм раніше покладалися на законодавство у сфері охорони конфіденційної інформації й нормативно-правову базу, що

регулює суспільні відносини договірною право для захисту своїх інтересів. У США ситуація щодо можливості патентного захисту для деяких методів – в тому числі бізнес- методів і алгоритмів – відрізняється від Європи. Європейська комісія продовжує давню традицію трансатлантичних прав інтелектуальної власності. Трансатлантична робоча група з питань інтелектуальної власності розглядається як дуже цінний інструмент обох сторін - здебільшого для координації співпраці з третіми країнами та багатосторонніми організаціями, обмінюючись передовим досвідом та надаючи інформацію про останні вітчизняні події.

Також, ЄС та США продовжують співпрацювати з питань інтелектуальної власності, що дозволяє обговорювати загальні проблеми захисту прав інтелектуальної власності в третіх країнах. Великою зміною в 2016 році стало те, що адміністрація США вирішила надати ліцензію на оновлення торгової марки Havana Club в США [24]. Це позитивний розвиток подій який би міг призвести до дотримання рішення СОТ щодо врегулювання суперечок.

Крім того, нові вимоги щодо патентних спорів розглядаються як позитивні ефекти. Із Закону США про авторські права була визнана несумісною Угода ТРІПС і є порушенням авторських прав. США скасували форму 18, як це було дозволено колишнім Федеральним правилом цивільного процесу. Форма 18 передбачала простий спосіб заявити про прями порушення патентів. Це вимагало від партії надати трохи більше ніж заявлений номер патенту та загальне твердження, що клас продукції відповідача втілює запатентований винахід [24]. З ростом суб'єктів монетизації патентів та так званих судових процесів щодо патентних тролів протягом минулого 10 років ця форма дозволила легко масово подавати скарги на порушення патентів; безперечно часто не включаючи достатньо деталей для обвинувачених порушників, щоб розпізнати, як їхні товари нібито порушували патенти. За відсутності форми 18, загальновизнано, що скарги на порушення патентів тепер регулюються за стандартом правдоподібності.

В США патентне законодавство не містить будь-яких обмежень для певної тематики, в той час, як Європейська патентна

конвенція містить виключення для комп'ютерних програм (а також схеми, правила і методи виконання розумових операцій, ведення бізнесу) [13, с. 208].

Позитивні зрушення має Канада, яка знаходиться в процесі виконання Комплексної угоди про економічну торгівлю з ЄС. Нові положення щодо прикордонних заходів щодо інтелектуальної власності, які набули чинності 01 січня 2015 року, надати канадським митним органам (*ex officio*) повноваження затримувати підозрюваних контрафактної або піратської продукції на кордоні та для обміну інформацією з власниками прав. Ці положення, які спрямовані на підтримку цивільного забезпечення авторських прав або прав на торговельну марку шляхом надання правовласникам інформації та допомоги, необхідної для забезпечення судового захисту в суді. Проблеми та напрямки вдосконалення та дій Канадської системи інтелектуальної власності все ще має недоліки [20]. Незважаючи на останні позитивні зрушення, вона залишається вирішувати низку питань, зокрема слабкі місця в застосуванні механізмів, включаючи належні повноваження для митних службовців щодо вилучення та знищення підроблених та піратських товарів на кордоні та при обміні інформацією між ними. Канадським органам захисту прав інтелектуальної власності та правовласникам все ще здається низьким пріоритетність боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності, правоохоронними органами, прокуратурою та судами. Закон про модернізацію авторських прав 2013 року вдосконалив правові засоби, проте є недостатнім, коли особа оператора послуги є невідомою. Правовласники, здається, не в змозі подати заяву про заборону запобігання продовженню порушення авторських прав (наприклад, блокування веб-сайту) [26].

Китай має чіткі цілі та довгострокову стратегію у даній галузі із загальним прагненням стати інноваційною розвинутою країною до 2020 року. Національна стратегія ІВ (NIPS), прийнята у червні 2008 р., залишається головним орієнтиром, і вона доповнена у 2010 р. перетворити Китай на інноваційну країну. Дедалі позитивніше ставлення китайської адміністрації до ІВ на

центральному рівні ілюструється рішеннями про створення в 2014 році трьох спеціалізованих судів з питань інтелектуальної власності в Пекіні, Шанхаї та Гуанчжоу, а в 2017 році - чотирьох додаткових трибунали з питань ІВ (додані до звичайних судів) у Ченду, Нанкіні, Сучжоу та Ухані [24]. Цей розвиток є похвальним, оскільки він підвищує ефективність та узгодженість судових рішень, у тому числі на місцевому рівні. Крім того, протягом останніх років Китай докладав постійних зусиль для перегляду та оновлення свого ІВ законодавства і, в цьому контексті, надає можливість зовнішнім зацікавленим сторонам, таким як ЄС коментувати законопроекти під час публічних консультацій. Китай випустив кілька законодавчих поправок, зокрема в галузі патентів, винаходів послуг, авторських прав, недобросовісна конкуренція та законодавство про електронну комерцію. Інтернет-підробка та піратство значно погіршили ситуацію, масштаб і вимір проблеми щодо забезпечення прав Китаю. На жаль, Китай є головним світовим виробником контрафактних товарів. Близько 61,8 % усіх контрафактних товарів надходять з Китаю (разом із Гонконгом ця кількість вища більше 80 %). У таких провінціях чи містах, як Пекін чи Шанхай, стандарти адміністрацій та судів, як правило, задовільні та очікується подальше покращення, тоді як відсутність досвіду та корупція продовжують вказувати на серйозні проблеми в решті Китаю [24].

Китайська компанія «Alibaba» нещодавно стала більше залучена до протидії підробки та піратства шляхом приєднання до Меморандуму про взаєморозуміння щодо продажу підроблених товарів через Інтернет, укладених у 2016 році між власниками прав ІВ, Інтернет платформи та асоціації, а за сприяння Комісії. Спільний комітет митного співробітництва між ЄС та Китаєм - ще одна важлива опора та співпраця з питань ПІВ. Він був створений у 2009 році та відповідає за стратегічну базу для митного співробітництва та спільних дій ЄС-Китаю щодо митних прав інтелектуальної власності. Митна мережа ЄС та Китаю призвела до вдосконалення співпраці між митними органами влади з обох сторін у пов'язаних з ними повітряних та морських мереж і призвело до ряду конкретних затримань та справ. Загалом ЄС достатньо

задоволений впровадженням планів дій, хоча залишається багато місця для вдосконалення. Оскільки багатьох затриманих товарів, які підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності, надходять з Гонконгу, Комісія встанови лаплан дій щодо співпраці у сфері митного забезпечення прав інтелектуальної власності також з Гонконгом [25].

Характеризуючи досвід Японії у сфері захисту прав інтелектуальної власності, потрібно зазначити, що Японія є економічно сильною державою, в якій спостерігаються лідерські позиції щодо витрат на дослідження та розробки, в тому числі щодо патентів. Основним напрямом діяльності промислових організацій Японії є управління технологіями та інноваціями. З метою збереження стійкої позиції лідера в сфері інновацій, Японія додає до традиційної інноваційної потужності переваги застосування управління технологіями та інноваціями, що є потенціалом для можливого подальшого росту та інноваційній конкурентоздатності. Така подвійність японської політики в сфері технологій та інновацій є цікавою з практичної та теоретичної точок зору.

Основним двигуном у розвитку інноваційної політики Японії стало бажання досягнути західного рівня, слідуючи поглядам «вакон йосаї», які часто трактують як «японський дух, західні технології». План реалізації стратегічних напрямів політики в сфері інтелектуальної власності Японії базувався на підвищенні валового внутрішнього продукту та експорту товарів та послуг шляхом збільшення прибутків компаній за рахунок: експорту продукції, яка базується на інтелектуальній власності; забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності у відповідності з міжнародними зобов'язаннями; розширення регіональних та міжнародних можливостей в сфері торгівлі шляхом гармонізації законодавчих актів у цілях зниження перешкод у торгівлі; стимулювання розвитку людського капіталу та його застосування в ключових галузях промисловості; перетворення знань у джерело національного багатства [14, с. 265].

Японія успішно увійшла в клуб великих держав і вже зараз успішно конкурує в економічній і технологічній сфері із Заходом.

У даній країні активні широкі наукові та технологічні зв'язки з найбільш розвинутими в даних галузях країнами – Європою та США. Японія докладає значних зусиль щодо розширення фундаментальних досліджень, зокрема в сфері реформи освіти в напрямку виховання творчих особистостей на всіх рівнях освітнього процесу. Дана країна послужила прикладом для здійснень модернізації і виходу на передові позиції багатьом країнам, зокрема азіатським, які також як і Японія не ставлять за мету зміну соціокультурних основ. Сьогодні, в умовах серйозних демографічних зрушень, Японія може створити зовсім нову модель – модель старіючого суспільства з невеликою кількістю дітей і показати вихід із складного демографічного становища іншим країнам, які знаходяться в такій же ситуації як і Японія [15, с. 145].

Питання щодо правового захисту авторських прав, є глобальною проблемою, але воно визначається як особливо серйозний у таких країнах – як Китай, Таїланд, Філіппіни та Мексика. Що стосується патентів, Індонезія, Індія, Аргентина застосовують надмірно обмежувальні вимоги критерії патентоспроможності, підриваючи інновації та дослідження та перешкоджаючи інвестиціям у економіці [23].

Друга половина 2016 року, схоже, призвела до зміни ставлення уряду та Національного інституту промислової власності (INPI) щодо захисту прав інтелектуальної власності в Аргентині. Аргентина представила низку законодавчих пропозицій щодо вдосконалення прав інтелектуальної власності. Ці пропозиції включають законопроект про вдосконалення законодавства про торговельні марки та підвищення покарання за підробку та посилення захисту промислових конструкцій. Зацікавлені сторони ЄС повідомляють про інші законодавчі ініціативи, що стосуються колективного управління та санкціонування обходу заходів технологічного захисту. Зацікавлені сторони ЄС повідомляють, що INPI має активізував зусилля, спрямовані на зменшення відставання в патентній експертизі [20]. Проблеми та напрямки вдосконалення та дій власників прав продовжують страждати від місцевого виробництва та продажу підробленої продукції особливо на ринку

«La Salada», який існує вже багато років і де продаються товари, що порушують право, здійснюється відкрито та у великих масштабах. La Salada - найбільший під відкритим небом ринок продажу контрафактних та піратських товарів у Латинській Америці [21].

Деякі вдосконалення можна відзначити в законодавстві Індії щодо інтелектуальної власності. У березні 2017 року з'явився нові Індійські Правила щодо товарних знаків [22]. Основні зміни включають наступне: номер заявочного товарного знаку зменшено із 74 до 8; загальні збори були раціоналізовані за рахунок зменшення кількості категорій зборів з 88 до 23; умови для визначення загальновідомих торгових марок було встановлено вперше; спрощені процедури щодо реєстрації зареєстрованим користувачем торгових марок. Зацікавлені сторони ЄС повідомили про деякі позитивні зрушення щодо патентного захисту зокрема найму додаткових експертів, запровадження заходів онлайн-прозорості (наприклад, інструменти відстеження заявок). Здається, Індія зараз зосереджує свої зусилля на адміністративних удосконаленнях та підвищенні обізнаності та нарощуванні потенціалу з метою підвищення ефективності його системи. Зацікавлені сторони в ЄС повідомляють, що впровадження механізмів захисту прав інтелектуальної власності потребує подальшого розвитку та зміцнення, зокрема за межами Делі [22].

Позитивні зрушення в сфері інтелектуальної власності були відзначені за останні два роки. Туреччина встановила спеціалізовані суди у сфері інтелектуальної власності та спеціалізовані відділи міліції з питань порушення прав інтелектуальної власності та прийняла новий Кодекс промислової власності. Даний Кодекс, прийнятий у січні 2017, спрямований на впорядкування та модернізацію поточного турецького режиму, промислової власності, підвищення ефективності адміністративних процесів, надання нових інструментів правозастосування для правовласників та покращення прозорості [23]. Турецька установа з питань патентів та товарних знаків вдосконалила свою онлайн-заявку та дзвінок-послуги центру, особливо стосовно торгових марок. Туреччина активізувала зусилля щодо зменшення торгівлі контрафактними

товарами, які можуть становити ризики для здоров'я та безпеки шляхом введення посиленних заходів та засобів проти виробництва та продаж підроблених фармацевтичних препаратів. В області прикордонного контролю, система реєстрації призвела до збільшення кількості вилучень. ЄС та Туреччина спрямовані на обговорення поточного законодавчого розвитку, обмін досвідом з питань примусового виконання митними та виконавчими органами та адміністративно-судові органи [24].

Захист та захист прав інтелектуальної власності в Малайзії покращилися за останні два роки. Європа зацікавлені сторони повідомляють про посилене залучення влади Малайзії [23]. Поінформованість та інші позитивні зрушення після створення спеціалізованого Суду інтелектуальної власності, який пришивидшив судочинство. Малайзія перебуває в процесі перегляду законодавства в галузі інтелектуальної власності з метою внесення змін, що вимагаються зобов'язаннями, що випливають з безкоштовних торгових угод, нещодавно укладених Малайзією. Щорічний звіт Комісії з питань митного забезпечення ЄС прав інтелектуальної власності у 2015 році Малайзія входила у сімку найгірших країн походження товарів, які підозрюють на порушення прав інтелектуальної власності, затриманих та вилучених у Кордонів ЄС. Незважаючи на поточний огляд законодавства інтелектуальної власності та активізовані зусилля уряду, порушення прав щодо інтелектуальної власності залишається проблемою, особливо на кордоні [24]. У 2016 році було укладено Угоду про партнерство та співробітництво (УПС) з Малайзією переговори про угоду про вільну торгівлю (ЗВТ) в даний час призупинені. Проект ЄС-АСЕАН із захисту прав інтелектуальної власності (ЕСАР III) тривав до лютого 2017 року. Вона мала на меті підтримку регіональної інтеграції АСЕАН та подальшу гармонізацію систем для створення, захисту, адміністрування та забезпечення інтелектуальної власності. Серед своїх досягнень проект призвів до інтеграції держав-членів АСЕАН у ASEAN TM view, TM class та Design View бази даних. Для кожної з баз даних створено спеціальний портал ASEAN, який забезпечує легко доступні дані про товарний знак та дизайн. Конкретною

метою цього компоненту є підтримка АСЕАН на регіональному рівні інтеграція та подальше оновлення та вдосконалення систем для створення, захисту, захисту, використання, адміністрування та забезпечення в регіоні АСЕАН [23].

У Мексиці Управління державних закупівель (PGR) активізувало свої зусилля у боротьбі з Інтернетом щодо протидії піратству шляхом створення підрозділу, присвяченого боротьбі з порушеннями прав інтелектуальної власності. Проблеми та напрямки вдосконалення та дій застосування прав інтелектуальної власності залишається основною проблемою, яка викликає занепокоєння в Мексиці. Зацікавлені сторони ЄС скаржаться, що судові провадження відбуваються дуже повільно, за винятком справ, пов'язаних із авторським правом. Заявники не мають права подавати позов безпосередньо до цивільних судів, вимагаючи відшкодування збитків [23]. Спочатку необхідно встановити перед адміністративними інстанціями наявність порушення, яке відбулося. Тому весь процес отримання збитків може включати кілька випадків та становитиме від восьми до десяти років, протягом яких позивач навіть повинен понести витрати на зберігання вилученого товару. Зацікавлені сторони ЄС повідомляють, що отримання попередніх заборон є необґрунтовано складним і, при наданні вони можуть бути зняті передбачуваним порушником шляхом виплати зустрічної облігації. Зацікавлені сторони ЄС повідомляють, що законодавча база та зусилля Мексики недостатні для боротьби з піратством, головним чином тому, що координація між федеральними та суб-федеральними чиновниками слабка і тому, що недостатньо ресурсів, присвячених інтелектуальної власності та застосуванню покаранню чи запобіжних заходів щодо порушників [24]. Ситуація посилюється, оскільки патентне законодавство Мексики, схоже, не передбачає жодної компенсації щодо невинуватеної затримки у процедурі отримання дозволу на продаж. Зацікавлені сторони ЄС також повідомляють, що немає положень про відповідальність Інтернет-послуг постачальників послуг (ISP), що призводить до правової невизначеності в цьому відношенні для ISP та власників прав.

Філіппіни зробили кілька важливих кроків для покращення середовища прав інтелектуальної власності в цілому останні два роки [23]. Ці кроки включали новий закон із змінами до Інтелектуальної власності, наприклад, запровадження відповідальності орендодавців за продаж товарів, що порушують права інтелектуальної власності у своїх приміщеннях та надання функцій із захисту прав інтелектуальної власності [23]. У 2017 році філіппінське бюро інтелектуальної власності запустило процес консультацій щодо вдосконалення національної. Проблеми та напрямки вдосконалення та дій зацікавленими сторонами ЄС повідомляють, що судові процедури є надто тривалими та необґрунтовано складними та штрафи, передбачені Кодексом інтелектуальної власності, не є достатньо стримуючими. Незважаючи на прогрес, піратство та піратство є серйозною проблемою, особливо в цифровій галузі із питань авторського права.

Таїланд, зокрема Департамент інтелектуальної власності Міністерства торгівлі, має докласти належних зусиль для посилення захисту прав інтелектуальної власності. Крім того, Таїланд розпочав впровадження робочої групи АСЕАН з питань співпраці у сфері ПІВ (AWGIPC) та Плану дій щодо ПІВ на 2016 по 2025 рік. Таїланд створив Національний комітет з питань інтелектуальної власності та підкомітет з питань протидії порушенням прав інтелектуальної власності, що покращило координацію про виконання в адміністрації Таїланду [25]. Зацікавлені сторони ЄС повідомляють, що серйозні занепокоєння зберігаються щодо широкої доступності контрафактних та піратських товарів як на фізичному, так і в Інтернет-ринках, а також через відсутність ефективних та стримуючих заходів правозастосування. Відсутність стійкого, скоординованого правозастосування і переслідування продовжує залишатися проблемою [26]. Зацікавлені сторони ЄС також повідомляють, що цивільні провадження є надто довгими та дорогими, тимчасовими заходи та заборони рідко розпоряджаються судами, кримінальних санкцій, здається, немає достатньо стримуючим, ордери на пошук важко отримати, підриваючи збережені докази та митні процедури доступні лише проти торгових марок та авторських прав. Зацікавлені

сторони ЄС повідомляють, що патентному відомству Таїланду бракує ресурсів, щоб не відставати від обсягів заявок, що призводить до тривожного відставання патентів. Залишається з'ясувати, чи нещодавно оголошені заходи щодо скорочення відставання будуть ефективними для вирішення проблеми проблеми.

Позитивні зрушення були відзначені протягом останніх двох років у Південній Кореї. Загальний рівень захисту та забезпечення прав інтелектуальної власності в Кореї значно покращився. Були зроблені успішні зусилля по боротьбі з контрафактною продукцією на вуличних ринках, особливо в районі Сеула. Міністерство культури, спорту та туризму (МКНТ) запропонувало внести зміни до Указу Президента з метою збільшення кількості місць, які будуть платити за повідомлення громадськості про захищену авторським правом музику. Указ набрав чинності з 23 серпня 2017 р. Нещодавно Корейська національна асамблея затвердила кілька поправок до корейського Закону про товарний знак, який набув чинності 1 вересня 2016 року [27]. Однією з найбільш актуальних проблем є сфера авторського права та суміжних прав, що регулює єдину справедливу винагороду виконавців та виробників не прогресували за останні два роки, і надто широкі винятки обмежують застосовності цих прав. Південна Корея ще не привела свій закон у відповідність з міжнародними зобов'язаннями. Взаємодія ЄС та Південної Кореїразом забезпечує безперебійну та ефективну роботу, імплементувавши Угоду про вільну торгівлю між ЄС та Кореєю, яка набрала чинності в 2011 році [28].

Сінгапур відображає високі стандарти та є одним із дієвих членів найважливіших міжнародних угод в сфері інтелектуальної власності. ЄС та Сінгапур завершили переговори щодо угоди про вільну торгівлю (ЗВТ). Виконання Угоди про вільну торгівлю повинно сприяти вдосконаленню захисту прав інтелектуальної власності в Сінгапурі [23]. Також варто зазначити що Сінгапур взяв на себе зобов'язання забезпечити справедливу винагороду виконавцям та виробникам фонограм протягом двох років з моменту набуття чинності даної Угоди. Однак, Сінгапур повинен активізувати зусилля проти підробки та піратства щодо товарів, що

перебувають під митним контролем(включаючи імпорт, експорт, перевалку тощо) та надати повноваження своїм митним органам вилучати або призупинити випуск товарів, які підозрюються у порушенні права інтелектуальної власності [69].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, слід констатувати, що проблема захисту прав інтелектуальної власності є міжнародною, а тому світова спільнота зосереджує свої зусилля та здійснює активну політику щодо забезпечення належного рівня захисту інтелектуальних прав людини. На міжнародному рівні стратегічне значення має діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності, а також, Європейського союзу. Ці міжнародні утворення реалізували масштабну нормотворчу процедуру, приймаючи численні правові акти, спрямовані на регламентацію правовідносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Україна ратифікувала провідні міжнародні документи у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Варто зазначити що найважливішим фактором, що стимулює розвиток правової системи охорони інтелектуальної власності в тій чи іншій країні, є створення ефективного правового механізму захисту прав інтелектуальної власності. Зарубіжний досвід є важливим позитивним інструментом, здійснюючи його аналіз можна знайти необхідні ключові шляхи для реформування законодавства в сфері інтелектуальної власності в Україні.

Стаття надійшла до редакції: 28.05.22

community focuses its efforts and implements an active policy to ensure the proper level of protection of human intellectual rights, through the creation of an effective legal mechanism for the protection of intellectual property rights. World experience is an important positive tool, by analyzing it, you can find the necessary key ways to reform legislation in the field of intellectual property in Ukraine.

Key words: *intellectual property, legal aspects, world experience, copyright, protection of intellectual property rights.*

Received: 28.05.22

References

1. Boiar, A. O. Yedyna polityka YeS u sferi intelektualnoi vlasnosti: peredumovy, formuvannia systemy, problemy i perspektyvy [The single policy of the EU in the field of intellectual property: prerequisites, formation of the system, problems and prospects]. (n.d.). *Naukovyi visnyk Volynskoho derzhavnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn State University. Economic sciences, 1*, 277–284 [in Ukrainian].

2. Dyrektyva YeS «Pro harmonizatsiiu okremykh aspektiv avtorskoho prava i sumizhnykh prav u informatsiinomu suspilstvi» vid 22.05.2001 r. № 2001/29/IeS [EU Directive «On Harmonization of Certain Aspects of Copyright and Related Rights in the Information Society» dated May 22, 2001 No. 2001/29/EC]. (2001, May 22). *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy: ofitsiyni veb-portal – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine: official web portal. zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text [in Ukrainian].

3. Dyrektyva № 2004/48/IeS Yevropeiskoho parlamentu i Rady YeS pro zabezpechennia prav na intelektualnu vlasnist: YeS; Dyrektyva, Mizhnarodnyi dokument vid 29.04.2004 № 2004/48/IeS [Directive No. 2004/48/EC of the European Parliament and the Council of the EU on ensuring intellectual property rights: EU; Directive, International document dated 04/29/2004 No. 2004/48/EC] (2004, April 29) *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy: ofitsiyni veb-portal – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine: official web portal. zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b39#Text [in Ukrainian].

4. Shabalin, A. (2019). Deiaki pytannia zakhystu prava intelektualnoi vlasnosti v YeS [Some issues of protection of intellectual property rights in the EU]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti – Theory and practice of intellectual property*, 6, 46-54 [in Ukrainian].

5. Pro vnesennia zmin do statii 5 Zakonu Ukrainy «Pro rozpovsiudzhennia prymirnykh audiovizualnykh tvoriv, fonohram, videohram, kompiuternykh prohram, baz danykh». Zakon Ukrainy vid 04.09.2018 № 2514-VII [On amendments to Article 5 of the Law of Ukraine «On the distribution of copies of audiovisual works, phonograms, videograms, computer programs, databases». Law of Ukraine dated September 4, 2018 No. 2514-VII]. (2018, September 4). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR)*, 41, article 315 [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia stupin ryzyku vid provadzhennia hospodarskoi diialnosti u sferi intelektualnoi vlasnosti ta vyznachaietsia periodychnist provedennia planovykh zakhodiv derzhavnoho nahliadu (kontroliu) Ministerstvom ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On the approval of the criteria by which the degree of risk from conducting business activities in the field of intellectual property is assessed and the periodicity of planned measures of state supervision (control) by the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine is determined: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2018, October 31). *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy: ofitsiinyi veb-portal – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine: official web portal. zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia okhorony prav na komponuvannia napivprovodnykovykh vyrobiv: Zakon Ukrainy vid 19.09.2019 № 111-IX [On the introduction of changes to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of the protection of rights to the composition of semiconductor products: Law of Ukraine dated September 19, 2019 No. 111-IX]. (2019, September 19). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR)*, 42, article 236 [in Ukrainian].

8. Ievrointehratsiinyi portal [European integration portal]. *eu-ua.org*. Retrieved from <http://eu-ua.org/yevrointehratsiia/zakhyst-prav-intelektualnoii-vlasnosti> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia okhorony i zakhystu prav na torhovelni marky i promyslovi

zrazky ta borotby z patentnymy zlovzhyvanniamy: Zakon Ukrainy vid 21.07.2020 № 815-IX [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding strengthening the protection and protection of rights to trademarks and industrial designs and combating patent abuse: Law of Ukraine dated 07/21/2020 No. 815-IX]. (2020, July, 21). *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy: ofitsiyni veb-portal – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine: official web portal*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-20#Text> [in Ukrainian].

10. Kozhokar, O. (2020). VR pryiniala zakony u sferi zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti: shcho novoho u tsykh zakonakh? [VR adopted laws in the field of protection of intellectual property rights: what is new in these laws?]. *Yurydychna hazeta «Online» – Legal newspaper «Online»*. Retrieved from <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/vr-priyniala-zakoni-u-sferi-zahistu-prav-intelektualnoyi-vlasnosti-shcho-novogo-u-cih-zakonah-.html> [in Ukrainian].

11. WIPO: ofitsiyni veb-portal [WIPO: Official Web Portal]. *wipo.int*. Retrieved from <https://www.wipo.int/about-wipo/ru/index.html> [in Russian].

12. Khartiia osnovnykh prav Yevropeiskoho soiuzu: Yevropeyskyi Soiuz; Khartiia, Mizhnarodnyi dokument vid 07.12.2000 [Charter of Fundamental Rights of the European Union: European Union; Charter, International document dated 07.12.2000]. *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy: ofitsiyni veb-portal – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine: official web portal*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text [in Ukrainian].

13. Bakala, A. A. (2016). Kompiuterne piratstvo: shliakhy podolannia ta mizhnarodnyi dosvid borotby z nym [Computer piracy: ways to overcome it and international experience of combating it]. *Chasopys tsyvilistyky – Journal of Civil Studies*, issue 20, 207-210 [in Ukrainian].

14. Romaniuk, T. V. (2015). Zakhyst korysnykh modelei za zakonodavstvom Kytai [Protection of utility models under Chinese legislation]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of the Kyiv University of Law*, 2, 264-266. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_2_64 [in Ukrainian].

15. Stadnyk, O. I. (2014). Stratehiia intelektualnoi vlasnosti v Yaponii [The strategy of intellectual property in Japan]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, (issue 2), (pp. 143-148). Mykolaiv: Mykolaivskyi natsionalnyi universytet imeni V.O. Sukhomlynskoho [in Ukrainian].

16. Lonh, D., Rei, P., Zharov, V. O., Sheveleva, T. M., Vasylenko, I. E. & Drobiazko, V. S. (2007). *Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti: normy mizhnarodnoho i natsionalnoho zakonodavstva ta yikh pravozastosuvannia. Praktychnyi posibnyk [Protection of intellectual property rights: norms of international and national legislation and their enforcement. Practical guide].* Kyiv: «K.I.S.» [in Ukrainian].

17. Butnik-Siverskyi, O. B. (2008). *Ekonomika intelektualnoi vlasnosti [Economics of intellectual property].* Kyiv: Instytut intelektualnoi vlasnosti i prava [in Ukrainian].

18. Konstyutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 254k/96-VR vid 23.07.1996 r. [Law of Ukraine No. 254k/96-BP of 07/23/1996].* (1996, July 23). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, article 141 [in Ukrainian].

19. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy № 435-IV vid 03.10.2003 r. [Civil Code of Ukraine No. 435-IV dated October 3, 2003]. (2003, October 3). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 40-44, article 356 [in Ukrainian].

20. International SME Support Service. *china-iprhelpdesk.eu*. Retrieved from <http://www.china-iprhelpdesk.eu/frontpage> [in English].

21. File 91 1591-D-2017 from the House of Representatives and file № 1315-S-2016 from the Senate. *congress.gov*. Retrieved from <https://www.congress.gov/congressional-record/> [in English].

22. Acts on trademarks. *ipindia.nic.in*. Retrieved from <http://www.ipindia.nic.in/acts-rules-tm.htm&usg=ALkJrhgHrx8tYL8wMKT3YPpIdwyCfUG-Ag> [in English].

23. Summary of the assessment of the situation by country. *gov.cn*. Retrieved from http://www.gov.cn/english/2008-06/21/content_1023471.htm [in English].

24. European Neighborhood Policy And Enlargement Negotiations. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/overview_uk [in English].

25. ASEAN IP Rights Action Plan 2016-2025. *aseanip.org*. Retrieved from <https://www.aseanip.org/Statistics-Resources/ASEAN-IPR-Action-Plan-2016> [in English].

26. Patent law, RSC (1985). p. 4. *laws-lois.justice.gc.ca*. Retrieved from <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/P-4.pdf> [in English].

27. McNeely, R. J. (2008). Governmental indirect patent infringement: the need to hold Uncle Sam ac-countable under 28 U.S.C. §1498 / CAP. U. Law Review [in English].

28. Stark, R. J. (2011). Inducement of Patent Infringement: The Intent Standard and Circumstantial Evidence of Intent. Recent Trends in Patent Infringement Lawsuits [in English].

29. Indeks prav vlasnosti [Index of property rights]. Retrieved from <http://iii.ua/uk/ukrayina-v-globalnih-innovaciynih-reytingah-mizhnarodniy-indeks-zahistu-prav-vlasnosti>

30. Property rights alliance. *ueff.org/uk* Retrieved from <https://ueff.org/uk/indeksy/77-property-rights-alliance-indeks-prav-vlasnosti> [in English].

31. Report on the protection and enforcement of intellectual property rights in third countries. Commission staff working document. Brussels, 8.1.2020 SWD(2019) 452 final/2. *trade.ec.europa.eu* Retrieved from https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158561.pdf [in English].

32. Vinaeva, K. (2007). Avtorski ta sumizhni prava: aspekty tsyvilno-pravovoho zakhystu [Copyright and related rights: aspects of civil protection]. *Yurydychna hazeta – Legal newspaper*, №17 (101) *yur-gazeta.com* Retrieved from <http://www.yur-gazeta.com/article/1172>. [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Штиршов Олександр Миколайович: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Oleksandr Shtyrov: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-7627-3721

E-mail: bratislava@ukr.net

Сухорукова Анна Леонідівна: Миколаївський національний аграрний університет: вул. Георгія Гонгадзе 9, Миколаїв, 54020, Україна.

Anna Sukhorukova: Mykolaiv National Agrarian University, street Georgy Gongadze 9, Mykolayiv, 54020, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-6170-4955

E-mail: a.l.sukhorukova83@gmail.com